

İman, fık ve inkâr

Cabir Bey: “Fâsık kime denir? Namazı keyfî olarak terk edene fâsık denir mi? Büyük günahlardan birini işleyen fâsık mıdır? İnanıp amel etmeyen kimselerin durumu nedir? Dinî vecibelerini yerine getirmeyen kimselere î mânîsiz denir mi? Yoksa böyle kimseler münafık mıdırlar? Müslüman ve dinî vecibelerini yerine getiren anne babanın iman ettiği halde amelsiz çocuklarını hangi kategoriye alacağız? Böyle kimselerin imansız oldukları tartışılabilir mi?”

Kur’ân’da birçok âyette î mânîdan hemen sonra “amel-i sâlih” kavramının zikredilmesi, inancımızı yaşamamız gereğinin üzerimizde önemli bir insanlık ve kulluk görevi bulunduğunu gösterir. “Asra yemin ederim ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır” 1 âyetlerinde î mânî ile salih amelin sabır isteyen birer hak ve gerçek olduğunu vurgulayan Kur’ân-ı Kerîm, “İmân edip Salih amel işleyenlere gelince, onlar Cennet ashabıdırlar. Onlar orada devamlı kalıcıdırlar” 2 âyetinde de î mânî ile Salih amel sahiplerinin ebedî Cennet ile mükâfâtlandırılacaklarını bildirir.

Üstad Bedüzzaman Hazretleri, î mânî, ‘insanı Yaratıcısına bağlayan bir bağ’ olarak tanımlar. Küfür de, o bağın koparılıp atılmasıdır. İnsan, î mânî ile kendisinde tezâhür eden İlâhî san’atları ve Allah’ın isimlerinin nakışlarını görmesi, okuması ve anlaması itibariyle Cenâb-ı Hak katında yükselir. Aksi takdirde insanın kıymeti hem yok olucu, hem geçici bir hayat içinde hiçe iner gider.³

Münafığın tanımı hakkında Kur’ân’da şu açıklamaları buluruz: “İnsanlardan bazıları da vardır ki, inanmadıkları halde ‘Allah’a ve ahiret gününe inandık’ derler. Onlar (kendi akıllarınca) güya Allah’ı ve mü’minleri aldatırlar. Halbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değillerdir. Onların kalplerinde bir hastalık

vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalanlar sebebiyle de onlar için elîm bir azap vardır. Onlara: Yeryüzünde fesat çıkarmayın, denildiği zaman, ‘Biz ancak ıslâh edicileriz’ derler. Şunu bilin ki, onlar bozguncuların tâ kendileridirler; lâkin anlamazlar. Onlara: İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin, denildiği vakit ‘Biz hiç, sefihlerin (akılsız ve ahmak kişilerin) iman ettikleri gibi iman eder miyiz?’ derler. Biliniz ki, sefihler ancak kendileridir, fakat bunu bilmezler. (Bu münafıklar) mü’minlerle karşılaştıkları vakit ‘(Biz de) iman ettik’ derler. (Kendilerini saptıran) şeytanları ile baş başa kaldıklarında ise: Biz sizinle beraberiz, biz onlarla (mü’minlerle) sadece alay ediyoruz, derler. Gerçekte, Allah onlarla istihza (alay) eder de azgınlıklarında onlara fırsat verir, bu yüzden onlar bir müddet başıboş dolaşırlar. İşte onlar, hidayete karşılık dalâleti satın alanlardır. Ancak onların bu ticareti kazançlı olmamış ve kendileri de doğru yola girememişlerdir. Onların (münafıkların) durumu, (karanlık gecede) bir ateş yakan kimse misâlidir. O ateş yanıp da etrafını aydınlattığı anda Allah, hemen onların aydınlığını giderir ve onları karanlıklar içinde bırakır; (artık hiçbir şeyi) görmezler. Onlar sağırlar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple onlar geri dönemezler. Yahut (onların durumu), gökten sağanak halinde boşanan, içinde yoğun karanlıklar, gürültü ve yıldırımlar bulunan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. O münafıklar yıldırımlardan gelecek ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Halbuki Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır. (O esnada) şimşek sanki gözlerini çıkaracakmış gibi çakar, onlar için etrafı aydınlatınca orada birazcık yürürler, karanlık üzerlerine çökünce de oldukları yerde kalırlar. Allah dileseydi elbette onların kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Allah şüphesiz her şeye kadirdir.” 4

Bu âyetler üzerine Bediüzzaman’ın tefsiri ile İnşâallah devam edelim.

Zikrettiğimiz âyetlerin genişçe tefsirini yapan Bediüzzaman Saîd Nursî Hazretlerine göre münafıklar:

- 1- Allah’ı kandırmak gibi imkânsız bir işe kalkıştıkları için ahmaktırlar.
- 2- Çıkarlarını düşünme çabasıyla kendilerine zarar verdikleri için sefih ve akılsızdırlar.
- 3- Faydayı zarardan ayırt edemedikleri için cahildirler.
- 4- Tıynetleri pis, sıhhatlerinin madenî hasta, hayat kaynakları ölmüş rezil kimselerdir.
- 5- Şifa talebiyle hastalıklarını artırdıkları için aşağılıktırlar; sürünmeye mahkûmdurlar.

6- Elemden başka bir şey vermeyen bir kuvvetli azap ile tehdit edilmişlerdir.

7- İnanmadıkları halde “inandık” dedikleri için, insanlığın en aşağılık sıfatı olarak yalancılardır.⁵

Fısk, Üstad Saîd Nursî Hazretlerine göre, haktan yüz çevirmek, ayrılmak, gûnahta haddini aşmak, dünya hayatı ve mutluluğu için mukaddesat dâhil her şeyi feda etmektir. Fıskın kaynağı akıl, gazap ve şehvet denilen üç kuvveti ifrat veya tefrit içinde kullanmaktır. Yani bu üç kuvveti abartarak kullananlar, fıskta düşerler, büyük gûnah işlemiş olurlar.⁶ Başka bir ifadeyle, büyük gûnahı açıktan işleyen, işlediği gûnahtan sıkılmayan, mahcup olmayan, gûnahlarıyla övünen ve zulüm yapmaktan lezzet alan kimselere de fâsık denmiştir.⁷

Îmânın, küfrün, münâfığın ve fâsığın tanımlarını ve sıfatlarını hatırladıktan sonra, şimdi içinde bulunduğumuz çevreye bir bakalım: Çevremizde bulunan ve îmânsız olmayan, îmânda bizi aldatmayan ve açıktan büyük gûnah işlemeyen Müslümanları, her ne kadar amelsiz ve gûnahkâr da olsalar münâfık veya fâsık diye nitelememiz, onları dışlamamız, onları kınamamız, onları yargılamamız, onları sınıflandırmamız, onları kodlamamız doğru olmaz. Doğru olan, onlar için duâ etmemizdir. Doğru olan, onlar için de, kendimiz için de Rabb-i Rahîm’den tevîk ve hidâyetini eksik etmemesini dilememizdir. Doğru olan, onların--bilhassa bunlar yakınlarımız ise—bağışlanmaları için Cenâb-ı Hakka niyaz etmemizdir.

Unutmayalım; büyük gûnah işleyen dinden ve imandan çıkmış olmaz. Çünkü insandaki nefis, şeytanı her vakit dinler.⁸ Öyleyse fâsık, nefisine ve şeytanına aldanmış kişidir; fakat dinsiz ve imansız kişi değildir.

Dinsiz ve imansız, ya kâfirdir, ya münafıktır. İmansızlığını gizlemiyorsa, kâfirdir; gizliyorsa münafıktır. Fakat gizleyen kimsenin gerçek hâlini de biz ancak Allah’a havale ederiz. İnanıldığını söyleyen kimseyi münafıklıkla itham edemeyiz.

Müslüman ve dini vecibelerini yerine getiren anne babanın, iman ettiği halde amelsiz çocukları için neden bir kategori bulamıyoruz? Onlar şüphesiz Müslüman’dırlar. Böyle gençlerin imansız olduklarını tartışamayız. Ancak böyle gençlere karşı gerek anne ve baba olarak, gerekse arkadaş, akraba, yakın, çevre ve toplum olarak üzerimize düşen görevlerimizi yapmadığımızı tartışabiliriz. Onlara iğne batıracaksak, kendimize çuvaldız batırmalıyız. Yakınlarımıza ve çevremize karşı gerek namaz, gerek sair ibadetlerle ilgili sorumlulukları konusunda izlememiz gereken yol, özetle şu olmalıdır:

1-Elimizden geldiği kadar sevdirmek ve müjdelemek,

2-Kayıtsız tavırlarına sabretmek,

3-İbadette muvaffak olmaları için Cenâb-ı Allah’a duâ etmek.

Cenâb-ı Hak cümlemize inanmayı ve inancını doğru biçimde yaşamayı nasip ve müyesser kılsın. Âmîn.

Dipnotlar:

1- Asr Sûresi: 1-3.

2- Bakara Sûresi: 82.

3- Sözler, s. 281.

4- Bakara Sûresi: 8-20.

5- İşârâtü'l-İ'câz, s. 87

6- İşârâtü'l-İ'câz, s. 215

7- Mektûbât, s. 268

8- Lem'alar, s. 78

Kur'ân'da birçok âyette îmândan hemen sonra “amel-i sâlih” kavramının zikredilmesi, inancımızı yaşamamız gereğinin üzerimizde önemli bir insanlık ve kulluk görevi olarak bulunduğunu gösterir. “Asra yemin ederim ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır” 1 âyetlerinde îmân ile salih amelin sabır isteyen birer hak ve gerçek olduğunu vurgulayan Kur'ân-ı Kerîm, “Îmân edip Salih amel işleyenlere gelince, onlar Cennet ashabıdırlar. Onlar orada devamlı kalıcıdırlar” 2 âyetinde de îmân ile Salih amel sahiplerinin ebedî Cennet ile mükâfâtlandırılacaklarını bildirir.

Üstad Bedüzzaman Hazretleri, îmânı, ‘insanı Yaraticısına bağlayan bir bağ’ olarak tanımlar. Küfür de, o bağın koparılıp atılmasıdır. İnsan, îmân ile kendisinde tezâhür eden İlâhî san’atları ve Allah’ın isimlerinin nakışlarını görmesi, okuması ve anlaması itibariyle Cenâb-ı Hak katında yükselir. Aksi takdirde insanın kıymeti hem yok olucu, hem geçici bir hayat içinde hiçe iner gider.³

Münafığın tanımı hakkında Kur'ân'da şu açıklamaları buluruz: “İnsanlardan bazıları da vardır ki, inanmadıkları halde ‘Allah’a ve ahiret gününe inandık’ derler. Onlar

(kendi akıllarınca) güya Allah'ı ve mü'minleri aldatırlar. Halbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değillerdir. Onların kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalanlar sebebiyle de onlar için elîm bir azap vardır. Onlara: Yeryüzünde fesat çıkarmayın, denildiği zaman, 'Biz ancak ıslâh edicileriz' derler. Şunu bilin ki, onlar bozguncuların tâ kendileridirler; lâkin anlamazlar. Onlara: İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin, denildiği vakit 'Biz hiç, sefihlerin (akılsız ve ahmak kişilerin) iman ettikleri gibi iman eder miyiz?' derler. Biliniz ki, sefihler ancak kendileridir, fakat bunu bilmezler. (Bu münafıklar) mü'minlerle karşılaştıkları vakit '(Biz de) iman ettik' derler. (Kendilerini saptıran) şeytanları ile baş başa kaldıklarında ise: Biz sizinle beraberiz, biz onlarla (mü'minlerle) sadece alay ediyoruz, derler. Gerçekte, Allah onlarla istihza (alay) eder de azgınlıklarında onlara fırsat verir, bu yüzden onlar bir müddet başıboş dolaşırlar. İşte onlar, hidayete karşılık dalâleti satın alanlardır. Ancak onların bu ticareti kazançlı olmamış ve kendileri de doğru yola girememişlerdir. Onların (münafıkların) durumu, (karanlık gecede) bir ateş yakan kimse misâlidir. O ateş yanıp da etrafını aydınlattığı anda Allah, hemen onların aydınlığını giderir ve onları karanlıklar içinde bırakır; (artık hiçbir şeyi) görmezler. Onlar sağır, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple onlar geri dönemezler. Yahut (onların durumu), gökten sağanak halinde boşanan, içinde yoğun karanlıklar, gürültü ve yıldırımlar bulunan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. O münafıklar yıldırımlardan gelecek ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkırlar. Halbuki Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır. (O esnada) şimşek sanki gözlerini çıkaracakmış gibi çakar, onlar için etrafı aydınlatınca orada birazcık yürürler, karanlık üzerlerine çökünce de oldukları yerde kalırlar. Allah dileseydi elbette onların kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Allah şüphesiz her şeye kadirdir." 4

Bu âyetler üzerine Bediüzzaman'ın tefsiri ile İnşâallah devam edelim.

Zikrettiğimiz âyetlerin genişçe tefsirini yapan Bediüzzaman Saîd Nursî Hazretlerine göre münafıklar:

- 1- Allah'ı kandırmak gibi imkânsız bir işe kalkıştıkları için ahmaktırlar.
- 2- Çıkarlarını düşünme çabasıyla kendilerine zarar verdikleri için sefih ve akılsızdırlar.
- 3- Faydayı zarardan ayırt edemedikleri için cahildirler.
- 4- Tıynetleri pis, sıhhatlerinin madenî hasta, hayat kaynakları ölmüş rezil kimselerdir.

5- Şifa talebiyle hastalıklarını artırdıkları için aşağılıktırlar; sürünmeye mahkûmdurlar.

6- Elemden başka bir şey vermeyen bir kuvvetli azap ile tehdit edilmişlerdir.

7- İnanmadıkları halde “inandık” dedikleri için, insanlığın en aşağılık sıfatı olarak yalancılardır.⁵

Fısk, Üstad Saîd Nursî Hazretlerine göre, haktan yüz çevirmek, ayrılmak, gûnahta haddini aşmak, dünya hayatı ve mutluluğu için mukaddesat dâhil her şeyi feda etmektir. Fıskın kaynağı akıl, gazap ve şehvet denilen üç kuvveti ifrat veya tefrit içinde kullanmaktır. Yani bu üç kuvveti abartarak kullananlar, fıskâ düşerler, büyük gûnah işlemiş olurlar.⁶ Başka bir ifadeyle, büyük gûnahı açıktan işleyen, işlediği gûnahı sıkılmayan, mahcup olmayan, gûnahlarıyla övünen ve zulüm yapmaktan lezzet alan kimselere de fâsık denmiştir.⁷

Îmânın, küfrün, münâfığın ve fâsığın tanımlarını ve sıfatlarını hatırladıktan sonra, şimdi içinde bulunduğumuz çevreye bir bakalım: Çevremizde bulunan ve îmânsız olmayan, îmânda bizi aldatmayan ve açıktan büyük gûnah işlemeyen Müslümanları, her ne kadar amelsiz ve gûnahkâr da olsalar münâfık veya fâsık diye nitelememiz, onları dışlamamız, onları kınamamız, onları yargılamamız, onları sınıflandırmamız, onları kodlamamız doğru olmaz. Doğru olan, onlar için duâ etmemizdir. Doğru olan, onlar için de, kendimiz için de Rabb-i Rahîm’den tevîk ve hidâyetini eksik etmemesini dilememizdir. Doğru olan, onların--bilhassa bunlar yakınlarımız ise--bağışlanmaları için Cenâb-ı Hakka niyaz etmemizdir.

Unutmayalım; büyük gûnah işleyen dinden ve imandan çıkmış olmaz. Çünkü insandaki nefis, şeytanı her vakit dinler.⁸ Öyleyse fâsık, nefisine ve şeytanına aldanmış kişidir; fakat dinsiz ve imansız kişi değildir.

Dinsiz ve imansız, ya kâfirdir, ya münafıktır. İmansızlığını gizlemiyorsa, kâfirdir; gizliyorsa münafıktır. Fakat gizleyen kimsenin gerçek hâlini de biz ancak Allah’a havale ederiz. İnanıldığını söyleyen kimseyi münafıklıkla itham edemeyiz.

Müslüman ve dini vecibelerini yerine getiren anne babanın, iman ettiği halde amelsiz çocukları için neden bir kategori bulamıyoruz? Onlar şüphesiz Müslüman’dırlar. Böyle gençlerin imansız olduklarını tartışamayız. Ancak böyle gençlere karşı gerek anne ve baba olarak, gerekse arkadaş, akraba, yakın, çevre ve toplum olarak üzerimize düşen görevlerimizi yapmadığımızı tartışabiliriz. Onlara iğne batıracaksak, kendimize çuvaldız batırmalıyız. Yakınlarımıza ve çevremize karşı gerek namaz, gerek sair ibadetlerle ilgili sorumlulukları konusunda izlememiz

gereken yol, özetle şu olmalıdır:

1-Elimizden geldiği kadar sevdirmek ve müjdelemek,

2-Kayıtsız tavırlarına sabretmek,

3-İbadette muvaffak olmaları için Cenâb-ı Allah’a duâ etmek.

Cenâb-ı Hak cümlemize inanmayı ve inancını doğru biçimde yaşamayı nasip ve müyesser kılsın. Âmîn.

Dipnotlar:

1- Asr Sûresi: 1-3.

2- Bakara Sûresi: 82.

3- Sözler, s. 281.

4- Bakara Sûresi: 8-20.

5- İşârâtü'l-İ'câz, s. 87

6- İşârâtü'l-İ'câz, s. 215

7- Mektûbât, s. 268

8- Lem'alar, s. 78